

УДК 343.985.7: 343.7

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12\(22\)-104-114](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12(22)-104-114)

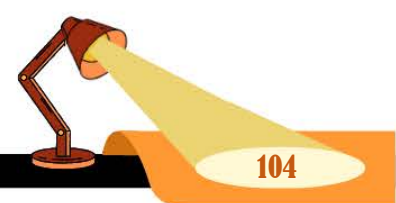
Волюков Тарас Анатолійович кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з актуальних проблем юриспруденції та психології Науково-дослідного інституту Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет», <https://orcid.org/0000-0002-2387-1410>

ОБСТАНОВКА ТА СЛІДОВА КАРТИНА КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНИЙ АНАЛІЗ

Анотація. Наукову статтю присвячено окремим дискусійним питанням дослідження обстановки вчинення кримінальних правопорушень проти власності. Зосереджено увагу, що кримінальні правопорушення проти власності здійснюються у конкретних, реально існуючих умовах дійсності, а тому обстановку вчинення протиправних дій цілком обґрунтовано визнано одним із найважливіших елементів їхньої криміналістичної характеристики. З'ясовано, що дослідження обстановки кримінального правопорушення проти власності дозволяє уповноваженим особам з'ясувати механізм злочинної діяльності, встановити час і місце здійснення протиправних дій, визначити способи підготовки, вчинення й приховування правопорушення, виокремити слідову картину та вилучити сліди злочинної діяльності, встановити свідків та осіб, причетних до протиправних дій. Специфічність обстановки полягає в особливостях зв'язку суб'єкта кримінального правопорушення проти власності й того середовища, в якому готуються, здійснюються і приховуються протиправні діяння, їх злочинного характеру, слідів правопорушника. Доведено, що обстановка вчинення кримінального правопорушення проти власності є системою взаємодіючих між собою об'єктів, процесів і явищ, що знаходяться у певному місці та у визначений час, на які впливають речовинні, виробничі, побутові, природно-кліматичні та інші умови оточуючого середовища.

Зосереджено увагу на слідовій картині кримінальних правопорушень проти власності. Акцентовано на електронних слідах, що містяться в комп'ютерній техніці, засобах зв'язку співучасників протиправної діяльності, в соціальних мережах та ін. Наголошено на значенні ідеальних слідів, які збереглися у пам'яті не тільки працівників підприємств, установ або організацій, де вчинено кримінальне правопорушення, а й поза межами роботи. Матеріальні сліди відображені у слідах-предметах, слідах-речовинах та слідах-відображеннях.

Ключові слова: власність, кримінальне правопорушення, досудове розслідування, обстановка, слідова картина, сліди, місце протиправних дій, місце події, слідчий, методика розслідування, слідча (розшукова) дія, слідча ситуація.

Volikov Taras Anatoliyovych candidate of legal sciences, Senior Researcher of the Research Laboratory on Current Problems of Jurisprudence and Psychology of the Research Institute of the Private Higher Educational Institution «Dnipro Humanitarian University», <https://orcid.org/0000-0002-2387-1410>

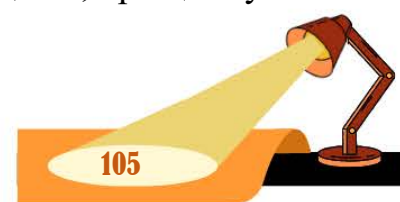
THE SITUATION AND THE TRACKING PATTERN OF CRIMINAL OFFENSES AGAINST PROPERTY: THEORETICAL AND APPLIED ANALYSIS

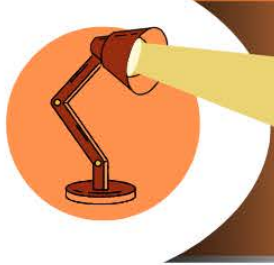
Abstract. The scientific article is devoted to certain debatable issues of studying the circumstances of committing criminal offenses against property. Attention is focused on the fact that criminal offenses against property are committed in specific, real-life conditions, and therefore the circumstances of committing illegal actions are quite reasonably recognized as one of the most important elements of their forensic characteristics. It has been found that the investigation of the circumstances of a criminal offense against property allows authorized persons to clarify the mechanism of criminal activity, establish the time and place of committing unlawful acts, determine the methods of preparing, committing and concealing the offense, identify the evidence and remove traces of criminal activity, identify witnesses and persons involved in illegal actions. The specificity of the situation lies in the peculiarities of the relationship between the subject of a criminal offense against property and the environment in which illegal acts are prepared, committed, and concealed, their criminal nature, and the traces of the offender. It has been proven that the situation of committing a criminal offense against property is a system of interacting objects, processes and phenomena located in a certain place and at a certain time, which are influenced by material, production, household, natural and climatic and other environmental conditions.

The focus is on the trace pattern of criminal offenses against property. Emphasis is placed on electronic traces contained in computer equipment, means of communication of accomplices in illegal activities, in social networks, etc. The importance of ideal traces, which are preserved in the memory not only of employees of enterprises, institutions or organizations where a criminal offense was committed, but also outside of work, is emphasized. Material traces are reflected in traces-objects, traces-substances and traces-reflections.

Keywords: property, criminal offense, pre-trial investigation, situation, trace picture, traces, place of illegal actions, scene of the incident, investigator, investigation methodology, investigative (search) action, investigative situation.

Постановка проблеми. Одним із важливих елементів структури криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень більшість учених виділяють обстановку, умови та слідову картину протиправних діянь, при цьому

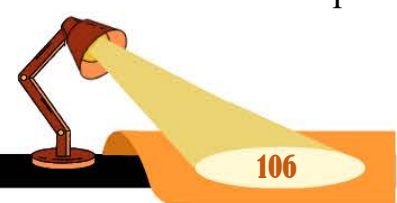

як в науковій літературі, так і на законодавчому рівні відсутнє уніфіковане визначення даного поняття. У галузі кримінального права «обстановка» відіграє досить важливе значення, і виступає однією з факультативних ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Навколо визначення даного поняття серед науковців точаться дискусії, зумовлені тим, що для кожної галузі кримінально-правової науки притаманне своє бачення та відношення до поняття «обстановка правопорушення». Більш того, серед науковців в галузі криміналістики також відсутній єдиний підхід до розуміння даного питання. Проблема зумовлена тим, що поняття та складові елементи обстановки правопорушення можуть змінюватись залежно від того, в контексті якого кримінально-караного діяння розглядається дане питання [1, с. 493]. Під час розслідування правопорушень проти власності обстановка містить у собі значний масив криміналістично-значущої інформації, необхідної для кримінального провадження, висунення версій, визначення слідової картини, проведення початкових СРД і НСРД, призначення судових експертиз з метою доведення причетності конкретних осіб до злочинної діяльності. З урахуванням цього дослідження обстановки кримінальних правопорушень проти власності має важливе значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемним питанням побудови криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень проти власності, насамперед визначення обстановки та слідової картини, присвячено низку наукових розробок учених-криміналістів та процесуалістів, зокрема: Ю. П. Аленіна, В. П. Бахіна, В. Д. Берназа, А. Ф. Волобуєва, М. М. Єфімова, Н. І. Клименко, В. О. Коновалової, В. Г. Лукашевича, Є. Д. Лук'яничкова, Н. В. Павлової, І. В. Пиріга, М. В. Салтевського, Р. Л. Степанюка, В. В. Тіщенко, К. О. Чаплинського, Ю. М. Черноус, С. С. Чернявського, В. М. Шевчука, В. Ю. Шепітька та ін. Проте, деякі питання визначення обстановки та слідової картини потребують додаткового висвітлення з урахуванням сучасних потреб правозастосовної практики та умов правового режиму воєнного стану.

Мета статті полягає у здійсненні теоретико-прикладного аналізу обстановки та слідової картини кримінальних правопорушень проти власності.

Виклад основного матеріалу. Обстановка вчинення кримінального правопорушення як елемент криміналістичної характеристики тісно пов'язана з предметом злочинного посягання та слідами, що є складовою такого елемента обстановки як місця вчинення протиправного діяння. У юридичній літературі під обстановкою розуміють «сукупність умов і обставин, що створюють певне становище, викликають ті чи інші взаємини людей; стан, положення, обстановка» або «сукупність умов, за яких що-небудь відбувається». У криміналістичній науці існує два підходи до розуміння обстановки кримінального правопорушення. У вузькому розумінні – це обстановка місця події, що виступає як сукупність об'єктів матеріального світу, яка відображає інформацію стосовно скоєного протиправного діяння. Але, на думку О. С. Цибенка, такий підхід

значно звужує можливості вивчення досліджуваного питання, оскільки приймає за вихідну величину тільки відображені в об'єктивній реальності матеріальні складові злочинної події і лишає поза увагою значимі елементи, які є невід'ємною частиною структури обстановки правопорушення. У широкому розумінні обстановка правопорушення розглядається як більш масштабна категорія, оскільки аналізується на більш глибокому рівні і завдяки цьому проникає у саму сутність досліджуваного поняття [2, с. 52].

Науковці, розглядаючи обстановку кримінального правопорушення, більше уваги приділяють її складовим. Під обстановкою вчинення кримінального правопорушення розуміють, перш за все, місце як частину матеріального середовища, що включає, окрім приміщення та ділянки місцевості, сукупність різних предметів, а також чинники регулятивного характеру, що визначають порядок діяльності, фактори поведінки людей у трудовій діяльності та побуті [3, с. 371]. На думку М. В. Салтевського, кожен спосіб правопорушення ґрунтується на використанні обставин часу і місця, на подоланні несприятливих умов зовнішнього середовища [4, с. 426]. До структури обстановки правопорушення В. Д. Берназ відносить наступні елементи: 1) матеріальне середовище, тобто місце, час, об'єкт, макро- і мікропогодні умови; 2) організаційно-управлінське середовище: виробничо-функціональні об'єкти, правоохоронні елементи; 3) соціально-психологічне середовище: мікроклімат у колективі за місцем роботи, ціннісну орієнтацію, психологічну обстановку за місцем проживання [5, с. 16–17]. Аналізуючи думки науковців щодо складових обстановки правопорушення, В. В. Тіщенко доходить висновку, що «до структури обстановки доцільно включити такі елементи: 1) часову характеристику усіх етапів злочинної події; 2) їхню просторову характеристику; 3) матеріальну обстановку місць підготовки, вчинення та приховування; 4) погодні й інші природно-кліматичні умови; 5) поведінку учасників події; 6) соціально-побутові та психологічні відносини між ними; 7) умови загального характеру, на тлі яких відбувалась злочинна подія; 8) обставини, що сприяли вчиненню та приховуванню злочинних дій» [6, с. 88].

Ми погоджуємось з наведеними вище думками науковців та вважаємо, що обстановка вчинення кримінального правопорушення є системою взаємодіючих між собою об'єктів, процесів і явищ, що знаходяться у певному місці та у визначений час, на які впливають речовинні, виробничі, побутові, природно-кліматичні та інші умови оточуючого середовища.

Місце правопорушення є визначним елементом обстановки. При вчиненні крадіжок такими місцями є: службові приміщення і спеціальні сховища підприємств, установ або організацій; державні та комерційні банки при крадіжках грошових коштів із особистих рахунків громадян; службові кабінети державних підприємств, установ чи організацій; приватні офіси, магазини, кафе; квартири (приватні будинки, кімнати у гуртожитках чи готелях та приватних

до них житлових приміщень); нежитлові споруди громадян (гаражі, інших підсобні приміщення); мопеди, запасні частини, інструменти і речі власника автомобіля, що були в салоні чи багажнику; автоматичні камери схову багажу на об'єктах залізничного, водяного і повітряного транспорту під час крадіжки ручної поклажі у пасажирів; громадські місця під час вчинення кишенькових крадіжок; присадибні та заміські земельні ділянки громадян під час вчинення крадіжок продуктів сільського господарства; місця поховання тощо [7, с. 68].

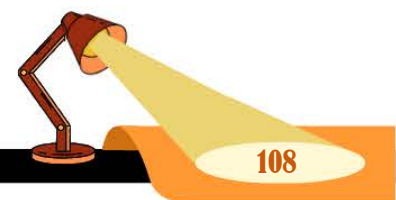
При дослідженні місця правопорушення Н. В. Павлова встановила, що його специфіка під час шахрайства, пов'язаного з відчуженням приватного житла проявляється у сукупності дій, що мають тривалий характер і вчинюються у різних місцях, починаючи зі збирання документів в житлово-комунальному управлінні, продовжуючи нотаріальним посвідченням договору та закінчуючи державною реєстрацією права власності на житло. У свою чергу, місцем закінчення шахрайства вчена вважає місце безпосереднього заволодіння правопорушником правом на житло [8, с. 70].

Досить різноманітними можуть бути місця вчинення кримінальних правопорушень у сфері інформаційних технологій з використанням ЕОТ. Такими місцями, на думку О. І. Мотляха можуть бути адміністративні та службові приміщення різних суб'єктів господарювання: підприємств, організацій, фірм, що використовують у своїй виробничій діяльності операційні комп'ютерні системи та їх периферійне устаткування; орендовані чи власні житлові приміщення (офіси, квартири), де встановлені комп'ютери, що з'єднані з мережею Інтернет; приміщення комунальної власності або ж споріднені з ними (напівпідвальні, прибудовані до житлових будинків), котрі на правах оренди чи власності можуть використовуватися під комп'ютерні клуби, інтернет-кафе [9, с. 64].

В. В. Сисолятін визначає такі місця вчинення шахрайств, пов'язаних із використанням інтернет-банкінгу: розташування електронно-обчислювальної техніки, з якої вчинялись протиправні дії; місця, де встановлено стаціонарне комп'ютерне обладнання, планшет, ноутбук, телефон; місця знаходження установ, організацій та підприємств фінансової сфери, банкоматів; місце знаходження потерпілого, який виявив факт шахрайських дій [10, с. 80–81].

Спираючись на дослідження вчених і матеріали судово-слідчої практики, а також з урахуванням запропонованої вище класифікації кримінальних правопорушень, можна визначити, що місцями вчинення кримінальних правопорушень проти власності можуть бути:

1. Кримінальні правопорушення, вчинені у містах: квартирах багатоквартирних будинків; під'їздах, ліфтах, на сходових площадках багатоквартирних будинків, будинках садибного типу; на вулиці (парках, скверах, місцях поховань); ринках, місцях стихійної торгівлі; підприємствах, установах та організаціях, у тому числі офісах, закладах освіти, магазинах, банках, складських приміщеннях; громадському транспорті (трамваях, тролейбусах, автобусах, таксі); місцях проведення масових заходів (стадіонах, нічних клубах, ресторанах).

2. Кримінальні правопорушення, вчинені поза населеними пунктами: на дорогах, лісових масивах, сільськогосподарських полях, лісопарках; магазинах, барах, кафе, автозаправних станціях, розташованих уздовж автомобільних доріг; місцях відпочинку; водному, автомобільному та залізничному транспорті.

3. Кримінальні правопорушення, вчинені у сільській місцевості та території садівницьких товариств і дачних кооперативів: будинках громадян, вулиці, приміщеннях підприємств, установ та організацій.

Під час розслідування кримінальних правопорушень проти власності важливе значення має встановлення слідової картини. Поняття «слідова картина» включає ідеальні відображення і матеріальні сліди як джерела видимих і невидимих прогнозованих слідів, що утворилися у момент учинення кримінального правопорушення.

Дії правопорушників з підготовки, вчинення й приховування кримінального правопорушення складають динамічну систему взаємодії матеріальних об'єктів, що супроводжується утворенням різного виду слідів, що є джерелами інформації про злочинну подію та її учасників. У криміналістиці поняття слідів розглядається у вузькому та широкому значеннях. У широкому значенні сліди, як зазначає М. В. Салтевський, це будь-які зміни в навколишньому середовищі, причинно пов'язані зі злочинною подією. Такими слідами є: події, явища, матеріальні предмети або їх частини; матеріальні копії – сліди пальців рук, взуття, розрізу тощо. Сліди у вузькому значенні – це матеріальні утворення, що відображають зовнішню будову взаємодіючих об'єктів, тобто сліди-копії [4, с. 85].

Як відомо сліди в криміналістиці поділяються на: сліди-предмети, сліди-речовини та сліди-відображення. Розгляд слідів як системи взаємопов'язаних елементів, як слушно зазначає Є. Д. Лук'янчиков, «дозволяє отримати інформацію про факти, які через деякий час можуть бути зіставлені у їх взаємозв'язку і взаємній обумовленості: наявність об'єкта, який стверджує або спростовує певні обставини; відображення в об'єкті ознак, що характеризують особистість учасників події і дозволяють визначити конкретну особу або знаряддя, яке застосовувалося при вчиненні злочину; відображення в об'єкті умов, за яких відбувалася подія; наявність змін початкового стану об'єкта або комплексу об'єктів, які відображають подію; використання об'єкта учасниками події; належність об'єкта певній особі; виявлення об'єкта у визначеному місці та інші фактичні обставини» [11, с. 72].

Матеріальні сліди можуть залишатись на будь-якому етапі реалізації способу вчинення правопорушення: при підготовці, вчиненні та приховуванні. Практика розслідування кримінальних правопорушень проти власності свідчить про нехтування виявлення слідів, що можуть утворюватися на стадіях готування та приховування протиправного діяння. Так, при підготовці крадіжки можуть здійснювати спостереження за будівлею, квартирою або особою потерпілого з певного укриття, яким може бути недобудована будівля, окреме місце на вулиці

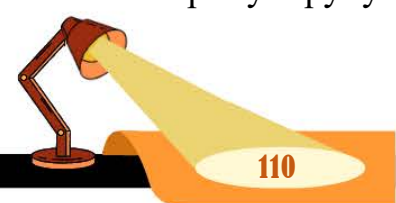

та ін., де можуть бути виявлені сліди-предмети: недопалки цигарок, обгортки від цукерок, жувальна гумка тощо. Після вчинення правопорушення на шляху відходу крадіїв можуть також залишатись ті ж самі об'єкти. Крім того, іноді транспортний засіб, на якому переміщуються правопорушники, з метою забезпечення таємності, залишається на певній відстані від місця події. У таких випадках можливе виявлення у тому місці слідів протекторів шин, залишок мастила, частини вантажу, що перевозився на машині раніше, слідів взуття. Під час учинення крадіжки правопорушники часто використовують гумові рукавички з метою запобігання залишення на місці події слідів рук, яких вони намагаються позбутися одразу після вчинення крадіжки. Тому їх потрібно шукати у найближчих смітниках або на шляху відходу правопорушників.

Традиційними під час учинення кримінальних правопорушень проти власності залишаються трасологічні сліди. При проникненні у приміщення шляхом видавлювання дверей на її поверхні залишаються сліди знарядь зламу та інструментів, пальців та долоней рук, взуття, нашарування різних речовин, волокна, шматків ниток тощо залежно від механізму впливу на двері. Відповідна локалізація слідів може бути у разі, коли злочинець після виламування дверей для запобігання привернення уваги, ставить їх на місце. В самих будинках, квартирах можуть бути виявлені сліди рук, а у разі використання злочинцем рукавичок – їх сліди. Локалізація цих слідів залежить від дій злочинця, місць знаходження викрадених предметів. Практично завжди на підлозі, ковдрах у кімнатах залишаються поверхневі сліди взуття, можливо з нашаруванням ґрунту. Також залишаються предмети, залишені злочинцями: дрібні речі, мікрочастки одягу, мікрооб'єкти, недопалки, залишки їжі; сліди біологічного походження.

При вчиненні кримінальних правопорушень проти власності у пам'яті потерпілих та свідків можуть залишатися ідеальні сліди. При вони можуть бачити злочинців на стадії підготовки до протиправних дій під час спостереження за об'єктом чи отримання відомостей про нього у тих самих сусідів, власників кіосків, продавців магазинів, безпосередньо у момент учинення правопорушення під час проникнення у приміщення, так і після викрадення майна на шляху відходу з місця події. Якщо під час вчинення крадіжок, грабежів або розбоїв залишаються так звані традиційні сліди – матеріальні та ідеальні, то при вчиненні шахрайства, особливо його нових видів, пов'язаних із використанням інформаційних технологій, можуть утворюватися віртуальні або цифрові сліди. На думку А. І. Анапольської, типові сліди правопорушень, учинених у сфері функціонування електронних розрахунків, можуть бути розподілені на: матеріальні: сліди-відображення, сліди-предмети, сліди-речовини, ідеальні та електронні цифрові сліди. Кількість слідів, їх види та місця виявлення прямо залежать і можуть змінюватися залежно від обраного правопорушником способу підготовки, вчинення та приховування злочину. В окрему групу вчена виділяє електронні-цифрові сліди, під якими розуміє

«відомості (повідомлення, дані), що зафіксовані на матеріальному носії та об'єктивно представлені у вигляді відображення інформації тимчасового та ідентифікаційного характеру в автоматизованих інформаційних системах, що утворюється за допомогою електромагнітної взаємодії, пов'язаної з подією злочину» [12, с. 165].

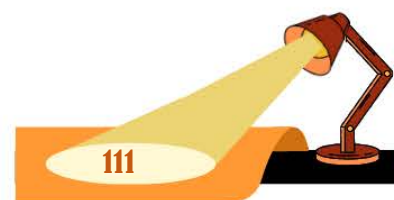
Матеріальними слідами під час вчинення шахрайства, особливо у сфері фінансів, найчастіше залишаються сліди у певних документах. Такими слідами під час вчинення шахрайських дій з фінансовими ресурсами, на думку О. В. Курмана можуть бути ті, що характеризують фінансово-господарську сторону діяльності організації чи підприємства; що утворюються на стадії створення та реєстрації суб'єкта господарської діяльності для використання його з злочинною метою; що характеризують адміністративно-управлінську сторону діяльності суб'єкта господарської діяльності; що утворюються на стадії оформлення позики у кредитно-фінансовій установі; що вказують на підлог документів, використаних при одержанні фінансових ресурсів [13, с. 8].

Д. В. Безруков щодо сутності цифрових слідів зазначає, що інформація, яка міститься у цифрових слідах використання мобільного телефону, представляє собою відомості про рух даних (інформаційних повідомлень та службових команд системи мобільного зв'язку), що здійснюється під час взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж. До такої інформації належать: ідентифікаційні номери обладнання, з яким було встановлено зв'язок. При цьому ІМЕІ-номер та SIM-картка є невід'ємними елементами такого обладнання і не можуть функціонувати окремо одне від одного, що відкриває можливості: встановлення користувача пристрою при дослідженні ланцюжку окремого їх використання з будь-якими іншими елементами кінцевого обладнання; час встановлення сеансу зв'язку та його вид (повідомлення або вербальне спілкування); місце знаходження обладнання на момент встановлення сеансу зв'язку [14, с. 181].

Розглядаючи правопорушення у сфері комп'ютерної інформації, Х. І. Дуда зазначає, що слідова картина є дуже специфічною і вимагає розробки принципово інших методів і засобів в порівнянні з традиційними. Сліди вчинення даної категорії злочинів рідко залишаються у вигляді видимих змін навколишнього середовища, у більшості випадків носять інформаційний характер, тобто є тими або іншими змінами в комп'ютерній інформації, що виражається у формі її копіювання, блокування, модифікації, знищення [15, с. 264].

Встановлення слідової картини має важливе значення для розслідування кримінальних правопорушень. Особливу увагу слідчим потрібно приділяти саме цифровим слідам, що дозволяє швидко встановити особу правопорушника.

Висновки. Встановлення обстановки та слідової картини має важливе значення під час розслідування кримінальних правопорушень проти власності. Перелік слідів та послідовність їх пошуку повинно визначатися сукупністю обставин учинення протиправних дій. Проте наведені нами дані щодо типової

«слідової картини» розглядуваних протиправних діянь сприятимуть підвищенню результативності пошуку слідів правопорушників, що має визначальне значення для виявлення й фіксації доказової бази та розслідування злочинної діяльності в цілому.

Література:

1. Кривокурс О. Г. Обстановка та умови вчинення злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 8. С. 493–496.

2. Цибенко О. С. Виявлення та розслідування незаконного заволодіння автомобілем, учиненого з подоланням системи захисту: дис. ... канд. юрид. наук. за спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». – Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 231 с.

3. Криміналістика : підручник / кол. авт.: В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. / за заг. ред. проф. В. Ю. Шепітька. 4-е вид., перероб. і доп. Харків : Право, 2008. 464 с.

4. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному вигляді) : підруч. Київ : Кондор, 2005. 588 с.

5. Берназ В. Д. Криміналістична характеристика як наукова категорія. *Південно-український правничий часопис*. 2006. № 1. С. 16–18.

6. Тищенко В. В. Корисливо-наслідницькі злочини: криміналістичний аналіз : монографія. Одеса : Юрид. літ-ра, 2002. 360 с.

7. Криміналістика : підручник : у 2 т. Том 2 / [А. Ф. Волобуєв, О. В. Одерій, Р. Л. Степанюк та ін.] ; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва, Р. Л. Степанюка, В. О. Малярської ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 312 с.

8. Павлова Н. В. Особливості розслідування шахрайства, пов'язаного з відчуженням приватного житла : дис.. канд. юрид. наук за спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ, 2007. 224 с.

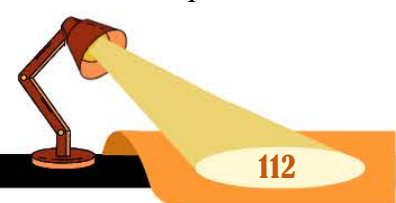
9. Мотлях О. І. Питання методики розслідування злочинів у сфері інформаційних комп'ютерних технологій : дис. канд. юрид. наук за спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Академія праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. Київ, 2005. 220 с.

10. Сисолятин В. В. Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням інтернет-банкінгу : дисер. ... на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Науково-дослідний інститут публічного права. Київ, 2024. 230 с.

11. Лук'янчиков Є. Д. Методологічні засади інформаційного забезпечення розслідування злочинів : монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2005. 360 с.

12. Анапольська А. І. Розслідування шахрайств і пов'язаних із ними злочинів, вчинених у сфері функціонування електронних розрахунків : дис. ... канд. юрид. наук за спец. 12.00.09. «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Луганський державний університет внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка. Луганськ. 2010. 243 с.

13. Курман О. В. Методика розслідування шахрайства з фінансовими ресурсами: автореф. дис... канд. юрид. наук за спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза» / Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Харків, 2002. 20 с.

14. Безруков Д. В. Використання оперативно-технічних засобів щодо протидії злочинам проти власності підрозділами карного розшуку : дис. ... канд. юрид. наук за спец. 12.00.09. «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Кривий Ріг, 2006. 230 с.

15. Дуда Х. І. Поняття комп'ютерних слідів злочину. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2014. Вип. 197. Частина 1. С. 262–267.

References:

1. Kryvopusk O. H. Obstanovka ta umovy vchynennya zlisnoho nevykonannya obov'yazkiv po dohlyadu za dytynoyu abo za osoboyu, shchodo yakoyi vstanovlena opika chy pikluvannya [Circumstances and conditions of committing malicious failure to fulfill obligations to care for a child or a person for whom guardianship or custody has been established]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal*. 2022. № 8. S. 493–496. [In Ukrainian].

2. Tsybenko O. S. Vyyavlennya ta rozsliduvannya nezakonnoho zavolodinnya avtomobilem, uchynenoho z podolanniam systemy zakhystu [Detection and investigation of illegal seizure of a car committed by overcoming the protection system] : dys. ... kand. yuryd. nauk. za spets. 12.00.09 «Kryminal'nyy protses ta kryminalistyka; sudova ekspertyza; operatyvno-rozshukova diyal'nist'». – Dnipro : Dnipropetrovs'kyy derzhavnyy universytet vnutrishnikh sprav, 2018. 231 s. Detection and investigation of illegal seizure of a car committed by overcoming the protection system:

3. Kryminalistyka [Forensic science]: pidruchnyk / kol. avt.: V. YU. Shepit'ko, V. O. Konovalova, V. A. Zhuravel' ta in. / za zah. red. prof. V. YU. Shepit'ka. 4-e vyd., pererob. i dop. Kharkiv : Pravo, 2008. 464 s. [In Ukrainian].

4. Saltevs'kyy M. V. Kryminalistyka (u suchasnomu vyhlyadi) [Forensic science (in its modern form)] : pidruch. Kyiv : Kondor, 2005. 588 s. [In Ukrainian].

5. Bernaz V. D. Kryminalistychna kharakterystyka yak naukova katehoriya [Forensic characteristic as a scientific category]. *Pivdenoukrayins'kyy pravnychy chasopys*. 2006. № 1. S. 16–18. [In Ukrainian].

6. Tishchenko V. V. Koryslyvo-nasyl'nyts'ki zlochyny [Merciful-violent crimes: forensic analysis]: kryminalistychnyy analiz : monohrafiya. Odesa : Yuryd. lit-ra, 2002. 360 s. [In Ukrainian].

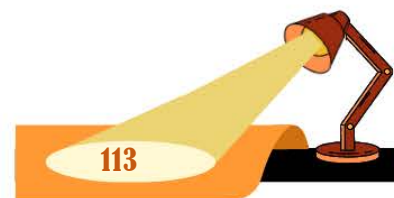
7. Kryminalistyka [Criminology] : pidruchnyk : u 2 t. Tom 2 / [A. F. Volobuyev, O. V. Oderiy, R. L. Stepanyuk ta in.] ; za zah. red. A. F. Volobuyeva, R. L. Stepanyuka, V. O. Malyarovoyi ; MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv, 2018. 312 s. [In Ukrainian].

8. Pavlova N. V. Osoblyvosti rozsliduvannya shakhraystva, pov'yazanoho z vidchuzhenniam pryvatnoho zhytla [Peculiarities of investigation of fraud connected with alienation of private housing] : dys.. kand. yuryd. nauk za spets. 12.00.09 «Kryminal'nyy protses ta kryminalistyka; sudova ekspertyza; operatyvno-rozshukova diyal'nist'» / Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav. Dnipropetrovs'k, 2007. 224 s. [In Ukrainian].

9. Motlyakh O. I. Pytannya metodyky rozsliduvannya zlochiniv u sferi informatsiynykh komp'yuternykh tekhnolohiy [Questions of methodology of investigation of crimes in the sphere of information computer technologies]: dys. kand. yuryd. nauk za spets. 12.00.09 «Kryminal'nyy protses ta kryminalistyka; sudova ekspertyza; operatyvno-rozshukova diyal'nist'» / Akademiya pratsi i sotsial'nykh vidnosyn Federatsiyi profspilok Ukrainy. Kyiv, 2005. 220 s. [In Ukrainian].

10. Sysolyatin V. V. Rozsliduvannya kryminal'nykh pravoporushen', pov'yazanykh iz vykorystanniam internet-bankinhu [Investigation of criminal offenses related to the use of Internet banking] : dyser. ... na zdobuttya naukovoho stupenya doktora filosofiyi za spets. 12.00.09 «Kryminal'nyy protses ta kryminalistyka; sudova ekspertyza; operatyvno-rozshukova diyal'nist'» / Naukovo-doslidnyy instytut publicnoho prava, Kyiv, 2024. 230 s. [In Ukrainian].

11. Luk'yanchikov YE. D. Metodolohichni zasady informatsiynoho zabezpechennya rozsliduvannya zlochiniv [Methodological principles of information support for the investigation of crimes] : monohrafiya. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav Ukrainy, 2005. 360 s. [In Ukrainian].

12. Anapol's'ka A. I. Rozsliduvannya shakhraystv i pov'yazanykh iz nymy zlochyniv, vchynenykh u sferi funktsionuvannya elektronnykh rozrakhunkiv [Investigation of fraud and related crimes committed in the sphere of functioning of electronic payments] : dys. ... kand. yuryd. nauk za spets. 12.00.09. «Kryminal'nyy protses ta kryminalistyka; sudova ekspertyza; operatyvno-rozshukova diyal'nist'» / Luhan. derzh. un-t vnutr. sprav im. E.O. Didorenka. Luhans'k. 2010. 243 s. [In Ukrainian].

13. Kurman O. V. Metodyka rozsliduvannya shakhraystva z finansovymy resursamy [Methods of investigation of fraud with financial resources]: avtoref. dys... kand. yuryd. nauk za spets. 12.00.09 «Kryminal'nyy protses ta kryminalistyka; sudova ekspertyza» / Natsional'na yurydychna akademiya Ukrayiny imeni Yaroslava Mudroho. Kharkiv, 2002. 20 s. [In Ukrainian].

14. Byezrukov D. V. Vykorystannya operatyvno-tekhnichnykh zasobiv shchodo protydyi zlochynam proty vlasnosti pidrozdilamy karnoho rozshuku [The use of operational and technical means to combat crimes against property by criminal investigation units]: dys. ... kand. yuryd. nauk za spets. 12.00.09. «Kryminal'nyy protses ta kryminalistyka; sudova ekspertyza; operatyvno-rozshukova diyal'nist'». Kryvyy Rih, 2006. 230 s. [In Ukrainian].

15. Duda KH. I. Ponyattya komp'yuternykh slidiv zlochynu [The concept of computer traces of crime]. Naukovyy visnyk Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrayiny. 2014. Vyp. 197. Chastyna 1. S. 262–267. [In Ukrainian].

